

รอยสัก

รอยสัก (tattoo) เป็นศิลปะของการเสริมความงามอย่างหนึ่ง ซึ่งมีประวัติอันยาวนานนับพันปี ตั้งแต่สมัยกรีก โรมัน อียิปต์ และจีนโบราณ เป็นที่นิยมของชนทุกหมู่เหล่าและทุกเผ่าพันธุ์ในทุกๆ ส่วนของโลก และยังคงเป็นที่นิยมกัน โดยไม่มีวันเสื่อมคลาย

คำว่า 'tattoo' มาจากภาษาของพวกชาวโพลินีเซียน คือ 'Tatau' หมายถึงการตีหรือการเคาะ ซึ่งหมายถึงเสียงที่เกิดขึ้นจากการสักด้วยเครื่องสัก

วิธีสัก

การสักสีลงไปบนชั้นใต้ผิวหนังมีหลายวิธี เช่น การตัดผิวหนังแล้วใส่สีลงไปตามที่เรต้องการ หรืออาจใช้เข็มที่มีด้ายร้อยเคลือบสีอยู่แทงผ่านตามตำแหน่งที่ต้องการ วิธีนี้มักนิยมใช้ในพวกเอสกิโม ในประเทศกรีนแลนด์ หรืออาจใช้เข็มหรือวัตถุปลายแหลมจุ่มสีสักลงไป

การสักในปัจจุบันมีการพัฒนาไป โดยใช้วัสดุปลายแหลมติดกับเครื่องไฟฟ้า และสักสีลงไปบนชั้นใต้ผิวหนัง ผู้สักใช้วิธีจุ่มเข็มชุบสี และสีที่ใช้ก็เป็นพวกที่เข้ากลุ่มของโลหะซึ่งพบว่าอาจก่อให้เกิดอันตรายได้ ปัจจุบันจึงมีผู้ใช้สีที่ไม่เกิดพิษ เพื่อพยายามหลีกเลี่ยงผลข้างเคียงให้มากที่สุด

จุดประสงค์ของการสัก

จุดประสงค์ของการสักมีหลายอย่าง ในอดีตการสักมักเกิดจากความเชื่อในพระเจ้า ความเชื่อทางไสยศาสตร์ การทรงเจ้าเข้าผี การบ่งบอกถึงสถานะทางสังคม การบ่งชี้ถึงความเป็นทาส แก๊งมาเฟีย กลุ่มอันธพาล ความอยากเด่นอยากดัง การแสดงถึงความกล้าหาญชาญชัยซึ่งนิยมสักในพวกทหารจากกองทัพ เพื่อให้เข้าศึกเกิดความหวาดกลัวเมื่อสู้รบกัน

ปัจจุบันจุดประสงค์ของการสักได้เปลี่ยนแปลงไป ส่วนใหญ่อยู่ที่ความพอใจ เช่น

- ❖ บางคนอยากสักเพื่อให้มีเครื่องหมายหลายๆ ชนิด
- ❖ สักเพื่อให้มีเสน่ห์ดึงดูดใจเพศตรงข้าม กลุ่มนี้มีตำแหน่งที่นิยมสักคือที่สะโพก อวัยวะเพศ และ

บริเวณร่มผ้า

- ❖ สักเพื่อแสดงความเป็นวัยรุ่น แสดงความเป็นพวกเดียวกัน เพื่อใช้ข่มขู่ชาวบ้าน
- ❖ สักเพื่อแสดงความอยากเด่นอยากดัง
- ❖ บางคนอาจสักเพื่อแสดงออกถึงความรู้สึก เช่น สักหญิงสาวที่ตนรัก สักรูปหัวใจ ดอกไม้ ผู้หญิง

เปลือย รูปกามเทพแผลงศร จุดประสงค์เพื่อเตือนความทรงจำที่ฝังติดตรึงในหัวใจ

❖ สักเพื่อเน้นงานทางด้านศิลปะ พบมากทางประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นที่นิยมกันมาก คำในภาษาญี่ปุ่นใช้ว่า irizumi (iri แปลว่า การเติม การใส่ zumi แปลว่า หมึกดำ) การสักมักสักให้เรียงตัวกันทั้ง 2 ข้างด้วยความสวยงามอย่างวิจิตรบรรจง โดยมีภาพต่างๆ อยู่ภายใน เช่น ภาพปลาการ์ตูน ภาพมังกร ดอกไม้ และลวดลายศิลปะต่างๆ ซึ่งมีความหมายและสวยงามมาก

❖ สักเพื่อความสนุกสนานและแฟชั่น เพื่อความสวยงาม เช่น สักรูปผีเสื้อบนหัวไหล่ ดอกกุหลาบเล็กๆ ที่ต้นขา การสักควีนในคนที่ควีนบาง การสักโดยใช้สารพวกเฟอร์รัสออกไซด์ลงไปบริเวณขอบตา เพื่อให้เกิดขอบตาคล้ายขนตา

- ❖ สำหรับประเทศไทย ชายไทยนิยมสักผิวหนังเป็นลวดลายสีดำ และคาถาอาคมเพื่อใช้ป้องกัน

ภยันตรายและให้เกิดความอยู่ยงคงกะพัน

สำหรับประโยชน์ทางการแพทย์มีที่ใช้คือ

- ❖ การสักเพื่อลบรอยโรค เช่น โรคด่างขาว การสักบริเวณกระจกตาให้มีสีดำเพื่อลบรอยโรคบางชนิด
- ❖ การทำห้วนนมและลานห้วนนมเทียม
- ❖ การสักลงไปบริเวณรอบๆ ทวารหนักด้วยเมอร์คิวริกซัลไฟด์ (mercuric sulphide) เพื่อรักษาอาการคัน

รอบทวาร ซึ่งเป็นเรื้อรังมานาน

- ❖ การสักลงไปในช่วงว่างระหว่างนม หลังจากการปลูกนมเพื่อให้ดูมีนมดดำขึ้นหลังจากปลูกถ่ายนม

❖ สักบริเวณขอบตาหรือหัวคิ้ว เพื่อรักษาผู้ป่วยซึ่งมีปัญหาขนร่วงจากโรคซิรัยะล้าน และขนร่วงทั่วทั้งตัว (alopecia totalis)

ข้อควรระวังทางการแพทย์

ปัจจุบันพบได้น้อย เพราะว่ามี การป้องกันอย่างดีในเรื่องความสะอาด แต่อย่างไรก็ตาม ควรระวังสิ่งต่อไปนี้คือ

1. **โรคติดเชื้อ** ในอดีตพบเชื้อวัณโรค บาดทะยัก แบคทีเรีย ชนิดต่างๆ เช่น ฟี โฟลามทุง เชื้อไวรัส ตับอักเสบบวม ไวรัสเอชไอวี ซึ่งควรระวังเพราะมีโอกาสเกิดได้บางรายอาจเกิดซิฟิลิสได้เนื่องจากผู้ทำเป็นซิฟิลิสระยะที่ 2 โดยมีผื่นในเยื่อเมือก (mucous patch) ในปาก แล้วใช้น้ำลายตนเองผสมกับสี ซึ่งเท่ากับเป็นการฝังเชื้อซิฟิลิส (spirochetes) เข้าไปโดยตรงนั่นเอง

ที่น่าแปลกคือ บางคนที่มีผื่นซิฟิลิสระยะที่ 2 หลังจากได้สีแดงเข้าไป ซึ่งสารที่ใช้คือซินนาบาร์ (cinnabar) หรือเมอร์คิวริกซัลไฟด์ (mercuric sulphide) พบว่าผื่นซิฟิลิสหายไป เชื่อว่าสารปรอทเหล่านี้ไปฆ่าเชื้อซิฟิลิส (spirochetes) ซึ่งทำให้ผู้ชายญี่ปุ่นหลายคนชอบสักสีแดงไว้บริเวณอวัยวะเพศเพื่อป้องกันโรคซิฟิลิส

2. **อาการกำเริบของโรคผิวหนังที่เป็นอยู่แล้ว** เช่น โรคสะเก็ดเงิน ไส้คนพลาเนต พบได้บริเวณรอยสัก

3. **ปฏิกิริยาจากสีของการสัก** พบจากเมอร์คิวริกซัลไฟด์ (mercuric sulphides)- สีแดง เหล็กโครเมียม (chromium salt) - สีเขียว แคดเมียม (cadmium salt) - สีแดง โคบอลต์ (cobalt)- สีน้ำเงิน แมงกานีส (manganese) - สีม่วง เฟอร์ริกออกไซด์ (ferric oxide)- สีน้ำตาล ไททานเนียม (titanium) และซิงค์ออกไซด์ (zinc oxide) - สีขาว ผู้สักอาจเปลี่ยนเป็นสีตัวอื่นซึ่งไม่ค่อยมีปฏิกิริยากันก็ได้

ปฏิกิริยาที่พบคือ มักมีอาการคัน และผื่นผิวหนังอักเสบกระจายทั่วตัว ซึ่งเชื่อว่าจะเกิดจากปฏิกิริยาภูมิไวเกินต่อสีที่ใช้สัก และเมอร์คิวริกซัลไฟด์ (mercuric sulphide) เป็นสารที่พบบ่อยที่สุด

ปฏิกิริยาแพ้แสงอาจเกิดขึ้นได้ในผู้ถูกสัก พบบ่อยจากแคดเมียมซัลไฟด์ (cadmium sulphide) ช่วงคลื่นที่พบอยู่ระหว่าง 380 nm, 400 nm, และ 450 nm โดยบริเวณสีเหลืองจะเริ่มบวม แดง และคันเมื่อถูกแสงแดด ซึ่งเป็นปัญหาที่พบบ่อยมากในประเทศแถบร้อนซึ่งมีแสงแดดแรงจ้า

ปฏิกิริยาจากรอยสักสีดำซึ่งชายไทยนิยมสักมักเกิดขึ้นน้อย เพราะใช้สีดำจากผงเขม่า พวกที่มีปัญหาเหล่านี้บ่อยๆ มักต้องลบรอยสักออก

การลบรอยสัก

การลบรอยสักเป็นหน้าที่ของแพทย์โรคผิวหนัง ศัลยแพทย์ตกแต่ง และผู้สัก (tattoo artist) เหตุผลของการลบรอยสักส่วนใหญ่มีดังนี้

1. **ผลต่ออาชีพ** หลายบริษัทไม่ยอมรับเข้าทำงาน เนื่องจากนายจ้างไม่ชอบเพราะว่าคนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มักมีนิสัยอันธพาล ก็เกี่ยวข้อง

2. **ครอบครัว** รายที่มีการหย่าร้างและหาคู่ครองได้ใหม่ ภรรยาไม่ยอมให้เห็นรอยสักซึ่งเป็นชื่อของภรรยาคนก่อน

3. ปฏิกริยาจากรอยสัก ทำให้เกิดอาการต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว เป็นเหตุผลอย่างหนึ่งในการขอลบรอยสัก

วิธีลบรอยสัก

สมัยโบราณมีการใช้สารซึ่งมีส่วนผสมของกรดน้ำส้มสายชูร่วมกับมูลนกพิราบหรือน้ำมันผสมกับน้ำผึ้ง และน้ำมัน ซึ่งผลไม่สู้ดีนัก วิธีลบรอยสักในปัจจุบันแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. รอยสักขนาดเล็ก ปัจจุบันมีวิธีการต่างๆ มากมาย เช่น การผ่าตัด แต่โดยทั่วไปใช้กรดไนตริก หรือ กรดซัลฟูริก ซิงค์คลอไรด์ หรือผลึกของค่างทับทิม และพวกพลาสติกที่มีส่วนผสมของ cantharides (Spanish fly) ซึ่งกลไกการออกฤทธิ์จะทำให้เกิดปฏิกิริยาอักเสบอย่างรุนแรง และทำให้มีการกำจัดรอยสักเหล่านี้ออกมา

หากเป็นวิธีการลบรอยสักที่มักใช้กันโดยทั่วไปของนักสักอาชีพ คือ การใช้กรดแทนนิกร่วมกับเกลือซิลเวอร์ไนเตรต ซึ่งอาจทำให้เกิดแผลเป็นปิดทับอยู่บนรอยสัก

วิธีการสมัยใหม่ในการลบรอยสักอาจใช้ศัลยกรรมตกแต่ง ถ้าเป็นรอยสักขนาดเล็กหรือเป็นเส้นตรง ทำได้ง่ายเพียงแค่ตัดและเย็บเท่านั้น หรือการใช้ความเย็น (liquid nitrogen) ก็ได้

2. รอยสักขนาดใหญ่ อาจต้องใช้วิธีการต่างๆ ดังต่อไปนี้

❖ เครื่องกรอไฟฟ้าหรือเครื่องขัดลอกผิว (dermabrasion) เป็นเครื่องมือที่สามารถใช้ลบรอยสักได้ โดยดูไปบนตำแหน่งที่ต้องการ ซึ่งอาจลงลึกได้ถึงชั้นหนังแท้ (dermis) ก่อนทำให้พ่นด้วยเอทิลคลอไรด์ (ethyl chloride) หรือใช้ในโตรเจนเหลว โดยพยายามถูถูเครื่อง dermabrasion นี้ให้มากที่สุด เพื่อขจัดสีออกมากที่สุด สีจะหลุดออกไปพร้อมกับสะเก็ดแห้งกรังตรงบริเวณที่ทำ dermabrasion แต่วิธีการนี้ต้องทำหลายครั้งกว่าจะขจัดสีได้ทั้งหมด ถ้าจะให้ได้ผลดีควรใช้กรดแทนนิกและซิลเวอร์ไนเตรตร่วมกับ dermabrasion

❖ การทำซาลาเบรชัน (salabrasion) วิธีนี้ง่ายและได้ผลดี ก่อนทำควรทำความสะอาดและโกนขนให้เรียบร้อยด้วยขาม่าเชื่อ อาจฉีดยาชา่วมด้วย แต่ถ้าเนื้อที่เล็กน้อยก็ไม่จำเป็น เสร็จแล้วใช้ผ้ากอซพันรอบนิ้วชี้ของผู้ลบรอยสัก จุ่มลงไปเกลือแล้วถูแรงๆ ตรงตำแหน่งที่จะลบรอยสัก ฉุกเฉินรอยถลอก เสร็จแล้วทำความสะอาด ล้างเกลือออก และปิดตรงรอยถลอกด้วยผ้ากอซชุบพาราฟิน วิธีนี้ทำให้เกิดปฏิกิริยาขับสีได้โดยหลุดออกไปพร้อมกับสะเก็ด การทำวิธีนี้อาจต้องทำซ้ำหลายครั้ง (ประมาณ 2-3 ครั้งในช่วงระยะเวลา 3 เดือน)

❖ เลเซอร์ (laser) ที่ใช้มีอาร์กอน(Argon laser) คาร์บอนไดออกไซด์(CO₂ laser) ฮีเลียมนีออน ทับทิม ดายเลเซอร์ (dye laser) และQ-switched Nd:YAG (532และ1064) วิธีนี้เป็นการลบรอยสักที่ปลอดภัยและได้ผลดีที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการลบอื่นๆ เลเซอร์เป็นมาตรฐานที่ใช้ลบรอยสักในปัจจุบัน ภายหลังการสักผงสี (ink granule) จะฝังตัวอยู่ในหนังแท้โดยส่วนใหญ่มักจะกระจายตัวอยู่ใน เซลล์ไฟโบรบลาสต์ (fibroblast) มาโครฟาจ (macrophage) และบางส่วนรวมตัวกันแล้วถูกห่อหุ้มอยู่ในผนังเนื้อเยื่อ หลักการทำงานของเลเซอร์คือพลังงานแสงจะเปลี่ยนเป็นพลังงานความร้อนในเวลาจับปล้นภายในอนุภาคเล็กๆ ของผงสีก่อให้เกิดปฏิกิริยาแรงกระแทกอย่างรวดเร็วทำให้เกิดความร้อนสูงถึง 300 °C ภายในเซลล์ในชั้นหนังแท้ที่มีผงสีส่งผลให้ผงสีแตกเป็นอนุภาคที่มีขนาดเล็กลงกว่าเดิมแล้วเกิดเป็นฟองอากาศจำนวนมากขึ้นภายในผงสี ผงสีซึ่งมีฟองอากาศเหล่านี้จะเกิดการขยายตัวและหดตัวอย่างรวดเร็วจนเห็นผิวข้างนอกเปลี่ยนแปลงเป็นสีขาว (immediate whitening) และการกำจัดผงสีจะถูกกำจัดออกนอกผิวหนังได้ 3 ทาง คือ 1) ผ่านกระบวนการจับกินของเม็ดเลือดขาว (phagocytosis) และขับออกทาง

ระบบท่อน้ำเหลือง (lymphatic) 2) ผ่านทางสะเก็ดและแผลที่หลุดลอกออกไป (transepidermal elimination) 3) อนุภาคของผงสีที่เล็กลงจะทำให้มองเห็นสีของรอยสักไม่ชัดเจน ความยาวคลื่นของเลเซอร์แต่ละชนิดจะเหมาะสมกับสีที่แตกต่างกันออกไป รอยสักสีแดงดูดซับแสงสีเขียว (505-560) ได้ดีในทางตรงข้ามกับรอยสักสีเขียวจะจับแสงสีแดง (630-730) ได้ดี เช่น เลเซอร์ QS Nd:YAG (532 nm) ใช้ลบรอยสักสีแดงได้ดี เลเซอร์ QS Nd:YAG (1064 nm) ใช้ลบรอยสักสีดำและน้ำเงินได้ดี และคายเลเซอร์ (dye laser) ใช้ลบรอยสักสีเขียว เป็นต้น จำนวนครั้งของการทำเลเซอร์ลบรอยสักขึ้นกับรอยสักจากมืออาชีพหรือ รอยสักจากมือสมัครเล่น และสีของรอยสัก สีที่ลบง่ายได้แก่ สีดำ และน้ำเงิน สีที่ลบยากได้แก่ สีเขียว ขาว เหลือง และส้ม ในแต่ละครั้งการทำเลเซอร์ลบรอยสักควรทิ้งระยะเวลาห่างแต่ละครั้งประมาณ 6 สัปดาห์เป็นอย่างน้อย รอยสักจะจางลงไปเรื่อยๆ ตามกาลเวลา ปัจจุบันพบว่าเทคโนโลยีลบรอยสักก็พัฒนาไปมาก แต่ยังไม่พบวิธีใดสามารถกำจัดรอยสักได้อย่างหมดสิ้นโดยไม่เกิดแผลเป็น

ผลข้างเคียงจากเลเซอร์ให้ระวังการทำเลเซอร์ในคนที่มีประวัติเป็นคีลอยด์ และมีสีผิวคล้ำ, อาจพบตุ่มน้ำพอง (bulla), รอยด่างขาว (hypopigmentation) เป็นผลข้างเคียงที่พบบ่อยแต่มีจางหายเป็นปกติเมื่อเวลาผ่านไป รอยคล้ำ (hyperpigmentation) รอยแผลเป็น (scar) และคีลอยด์ (keloid) พบประมาณ 5%ของผู้ป่วย

ภาพที่ 12 3ก แสดงภาพการลบรอยสักโดยใช้แสงเลเซอร์

อย่างไรก็ดี ถ้าทำการสักและลบรอยสักจากผู้ที่มีความชำนาญจะได้ผลดีมาก เพราะว่าสีเหล่านี้จะอยู่ในระดับที่สม่ำเสมอ เปรียบเทียบกับมือสมัครเล่นซึ่งมักใช้เวลาและเทคนิคมากมายในการกำจัดรอยสักให้หมดไป สำหรับประเทศไทย หน้าที่ลบรอยสักตกอยู่ในมือของบุคคลที่ไม่ใช่แพทย์โรคผิวหนังหรือแพทย์ศัลยกรรมตกแต่ง ซึ่งก็คือ tattoo artist นั่นเอง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าถ้าจะไปโรงพยาบาลอาจต้องรอคิวยาวสำหรับการรักษาและการผ่าตัดที่ถูกต้อง ซึ่งส่วนใหญ่ก็มักไม่มีความอดทนต่อการรอคอย เพราะฉะนั้น tattoo artist จึงเป็นอาชีพที่ยังคงทำรายได้ดีอาชีพหนึ่ง และศิลปะนี้ก็ยังเป็นมรดกตกทอดให้กับคนรุ่นหลังสืบต่อไป